

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη» MIS: 295450

Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

Το παρόν έργο έχει παραχθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «*ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3, -Οριζόντια Πράξη*», με κωδικό MIS 295450 και ειδικότερα στο πλαίσιο του Υποέργου 1: «*Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγών για τον εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων*».

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η **Τοπική Ιστορία στο Γυμνάσιο** εντάσσεται στη Ζώνη Βιωματικών Δραστηριοτήτων ως ένα πεδίο μελέτης και έρευνας. Στο νέο Π.Σ. η Τοπική Ιστορία συνδέεται με τα περιεχόμενα του μαθήματος της Ιστορίας όλων σχεδόν των τάξεων της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, αφού αναδεικνύεται η ιστορικότητα του τοπίου και η οργανική σχέση του με τον άνθρωπο. Η Τοπική Ιστορία βοηθά το μαθητή να αντιμετωπίζει ερευνητικά το περιβάλλον διατυπώνοντας έλλογες υποθέσεις εργασίας, να παρατηρεί, να περιγράφει, να συγκρίνει και να εξηγεί τους λόγους για τους οποίους τα πράγματα πήραν την παρούσα μορφή τους στο συγκεκριμένο χώρο, να ενεργοποιείται δημιουργικά στις προσπάθειες διατήρησης της πολιτισμικής φυσιογνωμίας του τόπου του, να καλλιεργεί κίνητρα για ατομική και συλλογική δράση μέσα και έξω από το σχολείο, να αναπτύσσει ερευνητικές δεξιότητες (άντληση πληροφοριών-επαλήθευση δεδομένων). Επιπλέον, η Τ.Ι. συμβάλλει στο άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία, ενώ συνδέεται με την Περιβαλλοντική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.

Τοπική ιστορία Γ΄ γυμνασίου

Η μελέτη θεμάτων της τοπικής ιστορίας έχει τη μορφή ολοκληρωμένων σχεδίων εργασίας (projects) διάρκειας 4-5 εβδομάδων.

Τα σχέδια εργασίας τοπικής ιστορίας μπορούν να πραγματοποιηθούν οποιαδήποτε στιγμή στη διάρκεια του σχολικού έτους, ανάλογα με τον ετήσιο προγραμματισμό όσων διδάσκουν το μάθημα. Ανάλογα με τον ειδικότερο προσανατολισμό που θα πάρουν τα σχέδια εργασίας τοπικής ιστορίας αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν στην αρχή ή στο τέλος του σχολικού έτους, αλλά και κατά τη διάρκεια του, αν διασυνδεθούν με επιμέρους ενότητες από αυτές που επιλέγουν οι διδάσκοντες/διδάσκουσες το μάθημα στην γ΄ γυμνασίου, ώστε να καταδείξουν τη σχέση ευρύτερων ιστορικών θεμάτων με την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο τους και δραστηριοποιούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες.

Ειδικοί στόχοι

Η διδασκαλία θεμάτων τοπικής ιστορίας αποτελεί τμήμα της διδασκαλίας της ιστορίας στην γ΄ γυμνασίου. Οι ειδικοί στόχοι της διδασκαλίας του μαθήματος δεν είναι διαφορετικοί από τους στόχους για την γ΄ γυμνασίου.

Τοπική ιστορία Γ΄ γυμνασίου			
1η διδακτική ενότητα 1-2 διδακτικές ώρες			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
➤ Να διερευνήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ιστορικά θέματα που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο τους.	➤ Οποιοδήποτε ιστορικό θέμα έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο τους. Για παράδειγμα: <ul style="list-style-type: none"> • Το Διδυμότειχο στη βυζαντινή περίοδο. • «Ο Κατζούρμπος» και η καθημερινή ζωή στη	➤ Εισαγωγική συζήτηση για την τοπική ιστορία. <ul style="list-style-type: none"> ➤ Διερεύνηση των ιστορικών θεμάτων που άμεσα ή έμμεσα σχετίζονται με την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο. ➤ Καθορισμός των ιστορικών θεμάτων τα οποία θα μελετήσουν	➤ Το υλικό που αναζητούν και αξιοποιούν οι μαθητές και οι μαθήτριες εξαρτάται κατά περίπτωση από το θέμα που έχουν επιλέξει και από τις δυνατότητες πρόσβασής τους σε αυτό.

	<p><i>βενετοκρατούμενη Κρήτη.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Η ζωή στην Πρέβεζα και ο Κώστας Καρυωτάκης.</i> • <i>Το θέατρο της Επιδάουρου και το αρχαίο δράμα.</i> • <i>Η σταφιδοκαλλιέργεια στην Πελοπόννησο και η μετανάστευση στην Αμερική.</i> • <i>Οι καπναποθήκες της Καβάλας και η ζωή των εργατικών στρωμάτων στο μεσοπόλεμο.</i> • <i>Η εβραϊκή συνοικία της Βέροιας και οι Εβραίοι στη Μακεδονία.</i> • <i>Οι σιδηρόδρομοι της Θεσσαλίας.</i> • <i>Το Μεσολλόγι και ο ρόλος του στην Επανάσταση του 1821.</i> • <i>Οι εγκαταστάσεις της Columbia και το ελληνικό λαϊκό τραγούδι.</i> • <i>Η προσφυγική Κοκκινιά.</i> • <i>Οι σεισμοί του 1953 στα Επτάνησα και η ανοικοδόμησή τους.</i> • <i>Τα ελαιοτριβεία και τα σαπωνοποιεία της Μυτιλήνης.</i> • <i>Η πρώτη απεργία στη Σέριφο.</i> 	<p>οι ομάδες εργασίας των μαθητών και των μαθητριών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Συγκρότηση επιμέρους ομάδων εργασίας των μαθητών και των μαθητριών. ➤ Συζήτηση και ενδεικτική παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για τη μελέτη του κάθε συγκεκριμένου θέματος τοπικής ιστορίας. 	
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Το δημαρχείο της Ερμούπολης στη Σύρο και το ελληνικό εμπόριο το 19ο αιώνα. • Τα κτίρια της ιταλοκρατίας στα Δωδεκάνησα. • Μύλοι (νερόμυλοι – ανεμόμυλοι): παραδοσιακά ενεργειακά συστήματα και σύγχρονες εναλλακτικές μορφές παραγωγής ενέργειας. 		
<p align="center">2η διδακτική ενότητα 1 διδακτική ώρα</p>			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Να ασκηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στη μεθοδολογία επεξεργασίας και μελέτης ενός ιστορικού θέματος. ➤ Να ασκηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στους τρόπους και στις πειθαρχίες της ομαδικής δουλειάς. 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Διερεύνηση των επιμέρους παραμέτρων του κάθε θέματος που θα μελετηθεί από τις ομάδες εργασίας των μαθητών και των μαθητριών. ➤ Διερεύνηση της μορφής που θα πάρει η εργασία της κάθε ομάδας και του τρόπου που θα την παρουσιάσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες που συμμετέχουν. 	

3η διδακτική ενότητα
7-8 διδακτικές ώρες

- Να συσχετίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη σχέση του συγκεκριμένου ιστορικού θέματος με τις ευρύτερες ιστορικές εξελίξεις.
- Να ασκηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε πρακτικές και δεξιότητες που σχετίζονται με την ιστορική έρευνα: τη συγκέντρωση και τη μελέτη πηγών, τη διαμόρφωση ερωτημάτων που έχουν άμεση σχέση με το θέμα τους και τις πηγές τους, τη συγκριτική μελέτη μιας ή περισσοτέρων ομοειδών ή διαφορετικών ως προς το είδος τους ιστορικών πηγών, την άντληση πληροφοριών από τις πηγές, τη συγκρότηση και παρουσίαση του δικού τους ιστορικού λόγου.
- Να παράγουν οι μαθητές και οι μαθήτριες το δικό τους υλικό που θα είναι προϊόν στην άσκησή τους στις δεξιότητες και τις πρακτικές που απαιτεί η επιστήμη της

- Αναζήτηση και συγκέντρωση των πηγών (πρωτογενών και δευτερογενών) που θα αξιοποιηθούν στη μελέτη του επιλεγμένου ιστορικού θέματος τοπικής ιστορίας.
- Συγκέντρωση όλων των υλικών που θα αξιοποιηθούν για τη μελέτη του επιλεγμένου θέματος τοπικής ιστορίας.
- Μελέτη των πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, γραπτών ή προφορικών (υλικών, εικονικών, οπτικοακουστικών, ηλεκτρονικών), αλλά και ό,τι άλλου άλλου υλικού έχει συγκεντρωθεί από τις ομάδες εργασίας των μαθητών και των μαθητριών. Η μελέτη περιλαμβάνει την κριτική ανάγνωση, την επεξεργασία και την ερμηνεία των πηγών που έχουν στη διάθεσή τους οι μαθητές και οι μαθήτριες ώστε να τις αξιολογήσουν, να τις συσχετίσουν μεταξύ τους, να ελέγξουν και να

- Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να αξιοποιήσουν επιλεγμένα βιβλία και άρθρα, φωτογραφικό υλικό, προφορικές μαρτυρίες, μουσικό υλικό, video και ταινίες, ψηφιακό υλικό, ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις με μάρτυρες των γεγονότων που διερευνούν, οργανωμένες επισκέψεις σε χώρους σχετικούς με το επιμέρους θέμα που επέλεξαν κτλ.

<p>ιστορίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στα ζητήματα της τοπικής ιστορίας, αναγνωρίζοντας ότι διαφορετικά κατάλοιπα του παρελθόντος μπορούν να μας βοηθούν να προσεγγίζουμε το παρελθόν, εάν τα ερμηνεύουμε ως ιστορικές μαρτυρίες. ➤ Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής. ➤ Να ασκηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στους τρόπους και στις πειθαρχίες της ομαδικής δουλειάς: να συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες, αναγνωρίζοντας το κοινωνικό πλαίσιο της ιστορικής έρευνας, της ιστορικής σκέψης και γνώσης, του ελέγχου, της αξιολόγησης και της αποδοχής των ιστορικών ερμηνειών, καθώς και του ιστορικού διαλόγου. ➤ Να οργανώνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις ιστορικές 		<p>διασταυρώσουν τις πληροφορίες που αντλούν από αυτές, αλλά να καταγράψουν και τις διάφορες και διαφορετικές ερμηνείες που μπορεί να εμπεριέχονται σε αυτές για το συγκεκριμένο ιστορικό θέμα που μελετούν.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Οργάνωση της ιστορικής γνώσης που σταδιακά αποκτούν οι μαθητές και οι μαθήτριες. ➤ Σταδιακή δημιουργία / συγκρότηση της εργασίας των μαθητών και των μαθητριών. 	
--	--	---	--

<p>τους γνώσεις διαμορφώνοντας και εμπλουτίζοντας ή και αναθεωρώντας ένα ευέλικτο πλαίσιο ιστορικής αναφοράς, ώστε να τους είναι χρήσιμο δια βίου.</p>			
<p>4η διδακτική ενότητα 1-2 διδακτικές ώρες</p>			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Να ασκηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στους τρόπους και στις πειθαρχίες της ομαδικής δουλειάς: να επικοινωνήσουν με τους άλλους, να υποστηρίξουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα, να ακούσουν και να σκεφτούν τις απόψεις των άλλων και τα επιχειρήματά τους. ➤ Να αναγνωρίζουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τον ενεργό ρόλο των ανθρώπων, ως ατόμων και ομάδων, στην διαμόρφωση, προώθηση αλλά και στην εμπόδιση αλλαγών, στη διαμόρφωση της εκάστοτε πραγματικότητας και της Ιστορίας 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Παρουσίαση των εργασιών των μαθητών και των μαθητριών στην ολομέλεια της κάθε τάξης ή του κάθε τμήματος. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Το τελικό υλικό που θα παράγουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορεί να έχει πολλές και διαφορετικές μορφές: κείμενο εργασίας, κατασκευή video/ταινίας με αφήγηση, έκθεση/λεύκωμα με υπομνηματισμένο φωτογραφικό υλικό, κατασκευή blog ή ιστοσελίδας με τις εργασίες τους, έκδοση cd-rom με τη δουλειά τους κ.ά.

5η διδακτική ενότητα 1 διδακτική ώρα		
<p>➤ Να αναστοχαστούν οι μαθητές και οι μαθήτριες για τους στόχους που έθεσαν, αν τους πέτυχαν ή όχι, πώς τους πέτυχαν, αλλά και γιατί δεν πέτυχαν κάποιους από αυτούς, τι προτάσεις έχουν να καταθέσουν σχετικά με τη δουλειά τους.</p> <p>➤ Να αναστοχαστούν οι μαθητές και οι μαθήτριες για τι κέρδισαν από την εμπλοκή τους στην όλη διαδικασία, τι έμαθαν, πώς το έμαθαν και πώς εκτιμούν πώς μπορούν να το αξιοποιήσουν μελλοντικά.</p>		<p>➤ Αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών και των μαθητριών.</p> <p>➤ Οι μαθητές και οι μαθήτριες συζητούν μεταξύ τους για τους στόχους που έθεσαν, αν τους πέτυχαν ή όχι και γιατί, για τους τρόπους που αυτό έγινε ή δεν έγινε, για τα προβλήματα που αντιμετώπισαν και τις λύσεις που αναζήτησαν ή δεν αναζήτησαν</p> <p>➤ Οι μαθητές και οι μαθήτριες συζητούν μεταξύ τους τι έμαθαν, πώς το έμαθαν, μέσα από ποιες διαδικασίες και με τι υλικά.</p>

Προϋποθέσεις εφαρμογής του προτεινόμενου Προγράμματος Σπουδών για την Τοπική Ιστορία

1. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το μάθημα πρέπει να έχουν γνώση της ιστορίας της περιοχής που βρίσκεται το σχολείο του, να έχει επιμορφωθεί στις σύγχρονες εκπαιδευτικές διδακτικές μεθόδους και να χειρίζεται με ευκολία την τεχνολογία.
2. Το σχολείο οφείλει να διαθέτει αρκετά από τα υλικά που απαιτούνται: αίθουσα Ιστορίας στην οποία θα υπάρχει πλήρης υλικοτεχνική υποδομή. Ηλεκτρονικός υπολογιστής, σύνδεση με το διαδίκτυο, διαδραστικός πίνακας, χάρτες και ιστορική βιβλιοθήκη.
3. Το ωρολόγιο πρόγραμμα να ορίζει συνεχόμενα δίωρα για τη διδασκαλία της Ιστορίας.
4. Να υπάρχει ευελιξία ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν να «βγουν» από την τάξη προκειμένου να επισκεφτούν ιστορικούς χώρους και μνημεία αλλά και για να συγκεντρώσουν στοιχεία για την έρευνά τους.

Τρόπος αξιολόγησης

Η αξιολόγηση θα πρέπει να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η προσέγγιση του μαθήματος της ιστορίας αφορά μία εκπαιδευτική διαδικασία σύμφωνα με την οποία οι μαθητές/τριες πληροφορούνται το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο εργάζονται από την αφήγηση του δασκάλου και εμβαθύνουν σε αυτό μέσω της εργασίας τους σε ομάδες (μελετώντας πηγές, καταγράφοντας σκέψεις, προχωρώντας σε ανακοινώσεις, συμμετέχοντας σε έρευνες τοπικής ιστορίας, καταγράφοντας συμπεράσματα ή συγγράφοντας κάποιο κείμενο σχετικό με το θέμα που μελετούν).

Η αξιολόγηση αποτελεί τρόπο ανατροφοδότησης και αφορά τη συναισθηματική και διανοητική ανάπτυξη των μαθητών, την ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους, την απόκτηση ιστορικών γνώσεων καθώς και κοινωνικών και πολιτισμικών δεξιοτήτων. Συνεπώς, θα πρέπει η αριθμητική βαθμολογία να συνοδεύεται από κάποια μορφή έκθεσης που συντάσσει ο εκπαιδευτικός για κάθε μαθητή/τρια ξεχωριστά επισημαίνοντας τα ακόλουθα:

- Συμμετέχει στη διαδικασία του μαθήματος (ενεργά, ικανοποιητικά, περιορισμένα, μη ικανοποιητικά)
- Συνεργάζεται αρμονικά με τους/τις συμμαθητές/τριες του/της (σχεδόν πάντοτε, τις περισσότερες φορές, μερικές φορές μόνο, ελάχιστα)
- Οργανώνει και παρουσιάζει τις εργασίες (άριστα, πολύ καλά, καλά, σχεδόν καλά).
- Αξιοποιεί τη δημιουργική σκέψη και φαντασία του/της (άριστα, ικανοποιητικά, περιορισμένα).
- Κατέκτησε τις επιθυμητές γνώσεις (εξαιρετικά, ικανοποιητικά, περιορισμένα, μη ικανοποιητικά)
- Αξιοποίηση των μαθησιακών δυνατοτήτων του/της (καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια και είναι αξιέπαινος/η, επαρκής και αποτελεσματική προσπάθεια).